

Potenciál absorpční kapacity regionů v ČR

Petr Zahradník

EU Office České spořitelny

EU OFFICE

Česká spořitelna, a.s.

Olbrachtova 1929/62

140 00 Praha 4

tel.: +420 956 718 012

fax: +420 224 641 301

EU_office@csas.cz

<http://www.csas.cz/eu>

Jan Jedlička

+420 956 718 014

jjedlicka@csas.cz

Iva Dlouhá

+420 956 718 015

idlouha@csas.cz

Helena Chamerová

+420 956 718 012

hchamerova@csas.cz

Tomáš Kozelský

+420 956 718 013

tkozelsky@csas.cz

Potenciál absorpční kapacity regionů ČR z pohledu budoucí kohezní politiky EU

V našem dalším pojednání poslouží výše a objem HDP v běžných cenách pro jednotlivé regiony jako základní orientační parametr pro vymezení potenciálu absorpční kapacity jednotlivých regionů soudržnosti a krajů v rámci České republiky. Stávající zkušenost ukazuje, že podíl prostředků pocházejících z nástrojů Kohezní politiky EU se v ekonomice našeho typu pohybují přibližně v objemu mírně převyšujícím 3 % regionálního HDP. S ohledem na patrnou podobnost hlavních parametrů a pravidel Kohezní politiky předpokládáme, že i v příštím programovacím období bude tento poměr činit přibližně 3,0 % - 3,5 %.

V našich dalších kalkulacích, které jsou založeny na identifikaci jak stávajících klíčových parametrů rozvoje, tak na vymezení relativních pozic jednotlivých regionů soudržnosti i krajů České republiky a výsledném žebříčku ekonomické vyspělosti a předpokládané ekonomické vyspělosti, přiřadíme vyspělejším regionům v rámci České republiky hodnoty blízké 3,0 % a méně vyspělejším regionům pak okolo 3,5 %. Samozřejmě ve specifické pozici se nachází Praha jako superbohatý region, který již na konvergenční priority z prostředků Kohezní politiky EU nedosáhne a jeho welfarové i rozvojové priority budou zajišťovány v poměru k jeho HDP v poměru viditelně nižším ve vztahu k regionům podrozvinutým.

S ohledem na potřebu nalezení rozumného poměru mezi všemi typy priorit, zejména pak mezi rozvojovými a konvergenčními, získávají regiony, které mají silný zejména inovační potenciál jistý zvýhodňující bonus při výpočtu potenciálu absorpční schopnosti regionů.

Ukazatel HDP v běžných cenách v regionálním členění

Velikost HDP v běžných cenách - historická data

HDP v běžných cenách pro Českou republiku (mil. Kč)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	1.466.522	2.189.169	2.814.762	2.983.862	3.222.369	3.535.460	3.688.994
Česká republika bez Prahy	1.172.864	1.685.637	2.152.754	2.267.637	2.441.498	2.654.597	2.754.899
Česká republika bez Prahy a Středních Čech	1.037.143	1.462.409	1.854.446	1.958.909	2.095.555	2.272.811	2.359.407

Zdroj: ČSÚ

HDP v běžných cenách pro regiony soudržnosti NUTS 2 (mil. Kč)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	293.658	503.532	662.008	716.225	780.871	880.863	934.095
Střední Čechy	135.722	223.229	298.308	308.728	345.943	381.786	395.492
Jihozápad	159.667	232.961	300.097	316.054	341.059	361.111	374.803
Severozápad	151.601	198.055	251.336	261.785	278.606	298.867	315.769
Severovýchod	193.703	285.557	346.951	366.130	389.410	419.985	428.487
Jihovýchod	218.854	316.897	404.479	425.864	460.278	505.359	525.648
Střední Morava	153.533	216.077	268.009	280.108	299.581	327.451	342.242
Moravskoslezsko	159.785	212.862	283.574	308.968	326.621	360.037	372.458

Zdroj: ČSÚ

HDP v běžných cenách pro kraje (mil. Kč)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. m. Praha	293.658	503.532	662.008	716.225	780.871	880.863	934.095
Středočeský kraj	135.722	223.229	298.308	308.728	345.943	381.786	395.492
Jihočeský kraj	83.383	122.662	154.181	164.609	177.119	185.664	195.115
Plzeňský kraj	76.284	110.299	145.916	151.445	163.940	175.447	179.688
Karlovarský kraj	40.474	54.360	65.063	66.895	68.609	74.642	78.367
Ústecký kraj	111.127	143.695	186.273	194.889	209.997	224.225	237.402
Liberecký kraj	55.211	81.807	94.693	104.689	109.657	114.090	114.121
Královéhradecký kraj	73.382	111.179	135.420	139.985	146.242	160.244	162.711
Pardubický kraj	65.110	92.571	116.838	121.457	133.511	145.651	151.655
Kraj Vysočina	62.621	91.765	120.038	126.025	135.150	147.958	152.148
Jihomoravský kraj	156.233	225.131	284.441	299.839	325.128	357.402	373.500
Olomoucký kraj	77.028	109.552	138.214	141.197	148.755	162.226	173.089
Zlínský kraj	76.505	106.525	129.796	138.911	150.827	165.225	169.153
Moravskoslezský kraj	159.785	212.862	283.574	308.968	326.621	360.037	372.458

Zdroj: ČSÚ

Průměrná hodnota v absolutním nominálním vyjádření za rok 2008 pro regiony soudržnosti NUTS 2 činí 461.124 mil. Kč, pro jednotlivé kraje pak 263.500 mil. Kč.

HDP: relativní pozice regionů soudržnosti a krajů vůči národnímu průměru v roce 2008

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice za rok 2008 (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice za rok 2008 (národní průměr = 0)
Praha	+10,0	Praha	+10,0
Střední Čechy	-1,4	Středočeský kraj	+5,0
Jihozápad	-1,8	Jihočeský kraj	-2,6
Severozápad	-3,1	Plzeňský kraj	-3,2
Severovýchod	-0,7	Karlovarský kraj	-7,0
Jihovýchod	+1,4	Ústecký kraj	-1,0
Střední Morava	-2,6	Liberecký kraj	-5,8
Moravskoslezsko	-1,9	Královéhradecký kraj	-3,8
		Pardubický kraj	-4,2
		Kraj Vysočina	-4,2
		Jihomoravský kraj	+4,2
		Olomoucký kraj	-3,4
		Zlínský kraj	-3,6
		Moravskoslezský kraj	+4,1

Zdroj: ČSÚ

Z tabulky absolutních hodnot i relativních pozic zřetelně vyplývá, že sama absolutní výše HDP příslušného regionu i kraje v případě, že se jedná o konvergenční region, je významným determinantem celkového potenciálu absorpční schopnosti. Podle tohoto pravidla platí, že čím větší region, resp. čím větší produkční základna regionu, tím větší je jeho potenciál absorpční schopnosti. Na úrovni regionů soudržnosti tak pro výpočet potenciálu absorpční schopnosti má s výjimkou Prahy (jejíž specifickou pozici jsme výše popisovali a jež tak do našeho žebříčku fakticky „nepatří“) NUTS 2 Jihovýchod a nejméně výhodnou pak NUTS 2 Severozápad.

Tato výchozí pozice bude však následně modifikována řadou dalších parametrů: kvantitativně předpokládanou prognózou regionálního vývoje, kvalitativně pak řadou dalších parametrů a proměnných, které v naší úvaze využijeme.

Pro následující vývoj regionálního rozvoje na úrovni regionů soudržnosti i krajů nám může napomoci prognóza předpokládaného vývoje regionálního HDP, jež vychází z nyní uvažovaných rozvojových možností celé České republiky. Je pravdou, že v současné době zvýšené nejistoty je tvorba dlouhodobé prognózy zejména v delším časovém horizontu spíše kvalifikovanějším přáním, než pregnantně racionálním odhadem, přesto se lze domnívat, že údaje z prognózy nám napomohou dále specifikovat výši potenciálu absorpční schopnosti jednotlivých regionů soudržnosti i krajů v České republice.

Velikost HDP v běžných cenách - prognóza do budoucna

Dlouhodobá prognóza růstu HDP v běžných cenách pro Českou republiku (mil. Kč)

	2008	2010	2012	2015	2018	2020
Česká republika	3.688.994	3.621.156	3.927.059	4.495.821	5.141.604	5.646.577
Česká republika bez Prahy	2.754.899	2.713.018	2.929.144	3.329.608	3.829.894	4.214.190
Česká republika bez Prahy a Středních Čech	2.359.407	2.330.103	2.511.000	2.854.731	3.285.400	3.602.396

Zdroj: ČSÚ

Dlouhodobá prognóza růstu HDP v běžných cenách pro regiony soudržnosti NUTS 2 (mil. Kč)

	2008	2010	2012	2015	2018	2020
Praha	934.095	908.138	997.915	1.166.213	1.311.710	1.432.387
Střední Čechy	395.492	382.915	418.144	474.877	544.494	611.794
Jihozápad	374.803	366.745	396.634	454.781	531.480	602.804
Severozápad	315.769	308.980	330.979	379.501	439.280	484.306
Severovýchod	428.487	419.574	449.448	505.521	579.631	626.929
Jihovýchod	525.648	524.807	562.173	638.449	725.074	791.780
Střední Morava	342.242	338.135	365.693	415.310	476.194	510.099
Moravskoslezsko	372.458	371.862	406.073	461.169	538.741	596.478

Zdroj: ČSÚ

Dlouhodobá prognóza růstu HDP v běžných cenách pro kraje (mil. Kč)

	2008	2020
Hl. m. Praha	934.095	1.432.387
Středočeský kraj	395.492	611.794
Jihočeský kraj	195.115	316.473
Plzeňský kraj	179.688	286.331
Karlovarský kraj	78.367	121.228
Ústecký kraj	237.402	363.078
Liberecký kraj	114.121	169.271
Královéhradecký kraj	162.711	238.233
Pardubický kraj	151.655	219.425
Kraj Vysočina	152.148	227.537
Jihomoravský kraj	373.500	564.243
Olomoucký kraj	173.089	255.050
Zlínský kraj	169.153	255.050
Moravskoslezský kraj	372.458	596.478

Zdroj: ČSÚ

Dlouhodobá prognóza růstu HDP: relativní pozice regionů soudržnosti a krajů vůči národnímu průměru v roce 2020

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice za rok 2020 (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice za rok 2020 (národní průměr = 0)
Praha	+10,0	Hl. m. Praha	+10,0
Střední Čechy	-1,3	Středočeský kraj	+5,2
Jihozápad	-1,5	Jihočeský kraj	-2,2
Severozápad	-3,1	Plzeňský kraj	-2,9
Severovýchod	-1,1	Karlovarský kraj	-7,0
Jihovýchod	+1,2	Ústecký kraj	-1,0
Střední Morava	-2,8	Liberecký kraj	-5,8
Moravskoslezsko	-1,5	Královéhradecký kraj	-4,1
		Pardubický kraj	-4,6
		Kraj Vysočina	-4,4
		Jihomoravský kraj	+4,0
		Olomoucký kraj	-3,7
		Zlínský kraj	-3,7
		Moravskoslezský kraj	+4,8

Zdroj: ČSÚ

Ukazatel HDP v přepočtu na obyvatele v regionálním členění

HDP v běžných cenách na obyvatele v České republice (Kč)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	141.957	213.110	275.770	291.561	313.868	342.494	353.701
Česká republika bez Prahy	128.630	185.467	238.102	250.347	268.797	290.875	299.302
Česká republika bez Prahy a Středních Čech	129.472	183.364	234.634	247.717	264.706	286.277	295.382

Zdroj: ČSÚ

HDP v běžných cenách na obyvatele v regionech soudržnosti NUTS 2 (Kč)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	242.161	425.316	567.946	608.975	659.756	736.228	762.352
Střední Čechy	122.544	200.538	262.192	268.429	296.556	321.631	325.034
Jihozápad	134.939	197.820	255.481	268.494	288.610	303.787	312.155
Severozápad	134.075	175.024	223.541	232.168	247.042	264.217	276.297
Severovýchod	129.675	191.784	234.492	247.107	262.100	281.576	285.086
Jihovýchod	131.437	191.165	246.683	259.629	280.298	306.655	317.037
Střední Morava	122.591	173.681	217.705	227.836	243.702	266.110	277.589
Moravskoslezsko	124.311	166.891	226.089	246.825	261.316	288.186	297.926

Zdroj: ČSÚ

HDP v běžných cenách na obyvatele v krajích (Kč)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. m. Praha	242.161	425.316	567.946	608.975	659.756	736.228	762.352
Středočeský kraj	122.544	200.538	262.192	268.429	296.556	321.631	325.034
Jihočeský kraj	132.949	195.948	246.523	262.632	281.664	294.058	307.454
Plzeňský kraj	137.183	199.944	265.681	275.169	296.510	314.809	317.425
Karlovarský kraj	132.660	178.465	214.218	219.627	225.263	244.233	253.964
Ústecký kraj	134.597	173.756	226.991	236.810	255.100	271.616	284.558
Liberecký kraj	128.721	190.641	221.558	244.447	255.133	264.031	261.872
Královéhradecký kraj	132.420	201.667	247.572	255.518	266.319	291.076	293.960
Pardubický kraj	127.497	182.033	231.273	240.245	263.436	286.196	295.219
Kraj Vysočina	121.363	178.550	235.264	247.109	264.423	288.667	295.785
Jihomoravský kraj	135.960	196.834	251.841	265.278	287.472	314.774	326.596
Olomoucký kraj	118.290	169.573	216.033	220.972	232.639	253.277	269.684
Zlínský kraj	127.250	178.119	219.514	235.265	255.695	280.042	286.172
Moravskoslezský kraj	124.311	166.891	226.089	246.825	261.316	288.186	297.926

Zdroj: ČSÚ

HDP na obyvatele: relativní pozice regionů soudržnosti a krajů vůči národnímu průměru v roce 2008

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice za rok 2008 (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice za rok 2008 (národní průměr = 0)
Praha	+10,0	Hl. m. Praha	+10,0
Střední Čechy	-0,8	Středočeský kraj	-0,8
Jihozápad	-1,2	Jihočeský kraj	-1,3
Severozápad	-2,2	Plzeňský kraj	-1,0
Severovýchod	-1,9	Karlovarský kraj	-2,8
Jihovýchod	-1,0	Ústecký kraj	-2,0
Střední Morava	-2,2	Liberecký kraj	-2,6
Moravskoslezsko	-1,6	Královéhradecký kraj	-1,7
		Pardubický kraj	-1,7
		Kraj Vysočina	-1,6
		Jihomoravský kraj	-0,8
		Olomoucký kraj	-2,4
		Zlínský kraj	-1,9
		Moravskoslezský kraj	-1,6

Zdroj: ČSÚ

Z pohledu rozdílné míry ekonomické rozvinutosti (měřené ukazatelem HDP na obyvatele) lze v tomto ohledu za potřebnější regiony (z pohledu silnějšího akcentu na konvergenční priority) označit: Střední Moravu (především kvůli Olomouckému kraji; pozice Zlínského kraje však rovněž není nejlichotivější) a Severozápad (zde především Karlovarský kraj), do jisté míry i Severovýchod (zde se jedná především o Liberecký kraj) a Moravskoslezsko. Tyto regiony budou v konečném výpočtu potenciálu absorpční kapacity relativně zvýhodněny oproti regionům ostatním. Naopak regiony Střední Čechy, Jihovýchod a Jihozápad z pohledu konvergenčních priorit nevyžadují tak intenzivní míru intervencí; z tohoto pohledu je pro ně aktuálnější zaměření na intervence rozvojové a welfarové povahy.

Produktivita práce na pracovníka v regionálním členění

Produktivita práce na pracovníka v České republice (národní průměr = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Česká republika bez Prahy	94,5	91,9	91,5	91,3	91,5	90,2	90,1

Zdroj: ČSÚ

Produktivita práce na pracovníka v regionech soudržnosti NUTS 2 (národní průměr = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	129,9	141,8	143,5	143,0	141,2	148,6	148,1
Střední Čechy	94,9	102,0	100,1	100,5	101,9	99,5	99,5
Jihozápad	95,1	91,4	91,6	90,6	91,7	88,8	88,2
Severozápad	97,0	89,5	87,8	87,2	87,2	87,4	87,2
Severovýchod	91,2	91,3	87,1	86,6	86,4	85,5	84,9
Jihovýchod	96,3	91,9	92,9	92,9	93,4	92,2	92,2
Střední Morava	93,8	88,6	86,2	86,1	84,4	83,0	84,9
Moravskoslezsko	94,1	89,6	95,4	96,6	96,1	95,6	94,3

Zdroj: ČSÚ

Produktivita práce na pracovníka v krajích (národní průměr = 100)

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. m. Praha	129,9	141,8	143,5	143,0	141,2	148,6	148,1
Středočeský kraj	94,9	102,0	100,1	100,5	101,9	99,5	99,5
Jihočeský kraj	94,1	91,7	90,8	91,8	92,1	87,3	89,0
Plzeňský kraj	96,2	91,1	92,6	89,2	91,3	90,5	87,2
Karlovarský kraj	90,2	79,3	77,2	73,9	72,6	74,2	75,2
Ústecký kraj	99,7	94,1	92,2	92,9	93,4	93,0	92,0
Liberecký kraj	88,9	90,9	80,7	86,0	84,9	81,7	81,1
Královéhradecký kraj	93,1	92,7	93,2	88,8	86,7	88,1	87,0
Pardubický kraj	91,1	90,1	86,0	84,7	87,4	85,8	85,6
Kraj Vysočina	92,8	88,1	90,3	91,9	90,9	88,8	88,7
Jihomoravský kraj	97,7	93,5	94,0	93,3	94,5	93,7	93,7
Olomoucký kraj	92,4	90,4	88,7	84,5	81,3	80,6	85,0
Zlínský kraj	95,3	86,8	83,7	87,8	87,7	85,4	84,7
Moravskoslezský kraj	94,1	89,6	95,4	96,6	96,1	95,6	94,3

Zdroj: ČSÚ

Produktivita práce na pracovníka: relativní pozice regionů soudržnosti a krajů vůči národnímu průměru v roce 2008

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice	Kraj	Relativní pozice
Praha	+4,8	Hl. m. Praha	+4,8
Střední Čechy	-0,1	Středočeský kraj	-0,1
Jihozápad	-1,2	Jihočeský kraj	-1,1
Severozápad	-1,3	Plzeňský kraj	-1,3
Severovýchod	-1,5	Karlovarský kraj	-2,5
Jihovýchod	-0,8	Ústecký kraj	-0,8
Střední Morava	-1,5	Liberecký kraj	-1,9
Moravskoslezsko	-0,6	Královéhradecký kraj	-1,3
		Pardubický kraj	-1,4
		Kraj Vysočina	-1,1
		Jihomoravský kraj	-0,6
		Olomoucký a Zlínský kraj (shodně)	-1,5
		Moravskoslezský kraj	-0,6

Zdroj: ČSÚ

Sektorové rozdělení tvorby HDP v regionálním členění

Sektorové členění HDP v roce 2008 v České republice (%)

	Primární sektor	Sekundární sektor	Terciární sektor
Česká republika	2,5	37,6	59,9
Česká republika bez Prahy	3,3	44,1	52,5

Zdroj: ČSÚ

Sektorové členění HDP v roce 2008 v regionech soudržnosti NUTS 2 (%)

	Primární sektor	Sekundární sektor	Terciární sektor
Praha	0,2	18,3	81,5
Střední Čechy	3,1	42,7	54,2
Jihozápad	4,7	42,1	53,2
Severozápad	1,7	49,5	48,8
Severovýchod	3,7	44,3	52,0
Jihovýchod	4,3	39,5	56,1
Střední Morava	3,4	43,9	52,7
Moravskoslezsko	1,6	49,8	48,5

Zdroj: ČSÚ

Sektorové členění HDP v roce 2008 v krajích (%)

	Primární sektor	Sekundární sektor	Terciární sektor
Hl. m. Praha	0,2	18,3	81,5
Středočeský kraj	3,1	42,7	54,2
Jihočeský kraj	5,1	42,8	52,1
Plzeňský kraj	4,2	41,3	54,5
Karlovarský kraj	2,8	43,0	54,2
Ústecký kraj	1,3	51,6	47,0
Liberecký kraj	1,5	46,0	52,5
Královéhradecký kraj	4,6	44,0	51,4
Pardubický kraj	4,5	43,3	52,2
Kraj Vysočina	7,3	51,2	41,5
Jihomoravský kraj	3,1	34,8	62,1
Olomoucký kraj	4,2	39,0	56,7
Zlínský kraj	2,5	48,9	48,6
Moravskoslezský kraj	1,6	49,8	48,5

Zdroj: ČSÚ

Vývoj životní úrovně v regionálním členění

Životní úroveň měřená čistým disponibilním důchodem domácnosti - historická data

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v Kč

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	78.600	113.398	136.795	143.841	155.232	169.219	181.728
Česká republika bez Prahy	76.129	108.501	130.312	137.292	147.732	161.401	173.505

Zdroj: ČSÚ

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele pro regiony soudržnosti NUTS 2 v Kč

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	97.184	150.994	187.074	194.277	212.792	228.853	243.497
Střední Čechy	80.744	118.665	147.494	152.842	165.869	181.255	193.753
Jihozápad	78.312	111.855	134.867	141.518	152.526	165.672	178.534
Severozápad	75.406	105.586	121.521	127.373	137.953	147.701	159.023
Severovýchod	75.821	109.140	129.584	137.434	147.322	159.953	171.711
Jihovýchod	75.142	107.590	131.939	138.709	147.476	163.928	175.434
Střední Morava	73.209	104.943	125.405	132.280	145.304	158.509	169.470
Moravskoslezsko	75.260	103.028	121.892	130.866	138.305	152.118	165.784

Zdroj: ČSÚ

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele pro kraje v Kč

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. m. Praha	97.184	150.994	187.074	194.277	212.792	228.853	243.497
Středočeský kraj	80.744	118.665	147.494	152.842	165.869	181.255	193.753
Jihočeský kraj	77.354	110.459	132.149	139.075	151.520	162.969	175.619
Plzeňský kraj	79.392	113.439	137.961	144.302	153.671	168.733	181.801
Karlovarský kraj	75.648	110.701	124.103	129.048	138.179	149.817	159.924
Ústecký kraj	75.316	103.702	120.566	126.752	137.869	146.918	158.690
Liberecký kraj	74.566	108.753	128.899	135.001	144.672	156.443	167.059
Královéhradecký kraj	78.966	113.871	131.362	140.095	150.528	163.127	175.079
Pardubický kraj	73.460	104.338	128.239	136.611	146.095	159.501	172.030
Kraj Vysočina	71.844	103.358	130.310	134.889	146.485	161.109	171.495
Jihomoravský kraj	76.623	109.492	132.675	140.433	147.923	165.201	177.206
Olomoucký kraj	72.221	103.623	124.640	130.331	141.862	155.203	165.977
Zlínský kraj	74.280	106.369	126.233	134.389	149.036	162.098	173.263
Moravskoslezský kraj	75.260	103.028	121.892	130.866	138.305	152.118	165.784

Zdroj: ČSÚ

Čistý disponibilní důchod domácností v přepočtu na obyvatele: relativní pozice regionů soudržnosti a krajů vůči národnímu průměru v roce 2008

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice (národní průměr = 0)
Praha	+3,4	Hl. m. Praha	+3,4
Střední Čechy	+0,7	Středočeský kraj	+0,7
Jihozápad	-0,2	Jihočeský kraj	-0,3
Severozápad	-1,2	Plzeňský kraj	0,0
Severovýchod	-0,6	Karlovarský kraj	-1,2
Jihovýchod	-0,3	Ústecký kraj	-1,3
Střední Morava	-0,7	Liberecký kraj	-0,8
Moravskoslezsko	-0,9	Královéhradecký kraj	-0,4
		Pardubický kraj	-0,5
		Kraj Vysočina	-0,6
		Jihomoravský kraj	-0,2
		Olomoucký kraj	-0,9
		Zlínský kraj	-0,5
		Moravskoslezský kraj	-0,9

Zdroj: ČSÚ

Výdaje na výzkum a vývoj v regionálním členění

Výdaje na výzkum a vývoj vůči HDP - historická data

Podíl výdajů na výzkum a vývoj k HDP v %

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	1,205	1,199	1,246	1,414	1,549	1,535	1,467
Česká republika bez Prahy	1,013	1,031	1,012	1,163	1,258	1,182	1,148
Česká republika bez Prahy a Středních Čech	0,706	0,726	0,784	0,909	1,059	0,916	0,926

Zdroj: ČSÚ

Podíl výdajů na výzkum a vývoj k HDP pro regiony soudržnosti NUTS 2 v %

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	1,826	1,737	2,009	2,211	2,457	2,601	2,407
Střední Čechy	3,003	2,936	2,426	2,773	2,464	2,766	2,473
Jihozápad	0,586	0,651	0,66	0,867	0,893	0,881	0,996
Severozápad	0,277	0,247	0,241	0,254	0,237	0,258	0,287
Severovýchod	0,797	0,781	0,983	1,068	1,13	1,095	1,104
Jihovýchod	0,978	0,996	1,111	1,259	1,211	1,239	1,283
Střední Morava	0,624	0,888	0,687	1,051	0,993	0,987	0,896
Moravskoslezsko	0,775	0,601	0,78	0,706	1,695	0,768	0,715

Zdroj: ČSÚ

Podíl výdajů na výzkum a vývoj k HDP pro kraje v %

	1995	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Hl. m. Praha	1,826	1,737	2,009	2,211	2,457	2,601	2,407
Středočeský kraj	3,003	2,936	2,426	2,773	2,464	2,766	2,473
Jihočeský kraj	0,621	0,624	0,743	0,978	0,967	0,962	1,008
Plzeňský kraj	0,547	0,68	0,573	0,746	0,814	0,794	0,984
Karlovarský kraj	0,122	0,129	0,148	0,114	0,103	0,104	0,125
Ústecký kraj	0,334	0,291	0,274	0,302	0,280	0,309	0,340
Liberecký kraj	0,843	0,848	0,916	1,06	1,352	1,150	1,329
Královéhradecký kraj	0,586	0,551	0,869	0,835	0,674	0,792	0,746
Pardubický kraj	1,009	0,992	1,168	1,344	1,447	1,386	1,320
Kraj Vysočina	0,306	0,397	0,441	0,561	0,383	0,363	0,459
Jihomoravský kraj	1,267	1,250	1,394	1,552	1,555	1,602	1,619
Olomoucký kraj	0,644	0,733	0,763	0,972	0,893	0,932	0,828
Zlínský kraj	0,604	1,044	0,606	1,131	1,091	1,041	0,965
Moravskoslezský kraj	0,775	0,601	0,780	0,706	1,695	0,768	0,715

Zdroj: ČSÚ

Podíl výdajů na výzkum a vývoj k HDP: relativní pozice regionů vůči národnímu průměru v roce 2008

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice (národní průměr = 0)
Praha	+6,4	Hl. m. Praha	+6,4
Střední Čechy	+6,9	Středočeský kraj	+6,9
Jihozápad	-3,2	Jihočeský kraj	-3,1
Severozápad	-8,0	Plzeňský kraj	-3,3
Severovýchod	-2,5	Karlovarský kraj	-9,1
Jihovýchod	-1,3	Ústecký kraj	-7,7
Střední Morava	-3,9	Liberecký kraj	-0,9
Moravskoslezsko	-5,1	Královéhradecký kraj	-4,9
		Pardubický kraj	-1,0
		Kraj Vysočina	-6,9
		Jihomoravský kraj	+1,0
		Olomoucký kraj	-4,4
		Zlínský kraj	-3,4
		Moravskoslezský kraj	-5,1

Zdroj: ČSÚ

Multikriteriální analýza regionů ČR

Multikriteriální analýza inovačního potenciálu

Multikriteriální analýza inovačního potenciálu byla prováděna na základě odlišného postupu v porovnání s předchozími kategoriemi a ukazateli. Jejím základem bylo kvalitativní i kvantitativní vyhodnocení následujících faktorů, podmiňujících kvalitu inovačního prostředí: studenti, pracovní atraktivita, přirozené výhody nabízené v regionu (aglomeraci), koncentrace výzkumu a vývoje, potenciál technologických center, investice, průmyslové zóny, projektová aktivita, instituce inovační infrastruktury, makroekonomická pozice regionu, high-tech obory, mid-tech obory, výstupy duševního vlastnictví, náklady na duševní vlastnictví.

Výsledkem zevrubné analýzy provedené na této bázi je „průměrná známka“ inovačního potenciálu, jež bude pro srovnatelnost výstupu následně převedena do škály hodnocení, používaného v rámci této analýzy.

Kvalita inovačního potenciálu v regionech soudržnosti a krajích

Region soudržnosti NUTS 2	Průměrná známka na škále (1 – nejlepší, 5 – nejhorší)	Kraj	Průměrná známka na škále (1 – nejlepší, 5 – nejhorší)
Praha	1,86	Hl. m. Praha	1,86
Střední Čechy	2,50	Středočeský kraj	2,50
Jihozápad	2,75	Jihočeský kraj	2,64
Severozápad	4,07	Plzeňský kraj	2,86
Severovýchod	3,17	Karlovarský kraj	4,57
Jihovýchod	3,04	Ústecký kraj	3,57
Střední Morava	3,11	Liberecký kraj	3,79
Moravskoslezsko	3,21	Královéhradecký kraj	2,71
		Pardubický kraj	3,00
		Kraj Vysočina	3,93
		Jihomoravský kraj	2,14
		Olomoucký kraj	2,93
		Zlínský kraj	3,29
		Moravskoslezský kraj	3,21

Zdroj: ČSÚ

Průměrná známka národního průměru při vyhodnocení multikriteriálního inovačního potenciálu činí 2,96.

Kvalita inovačního potenciálu v regionech soudržnosti a krajích: relativní pozice regionů soudržnosti a krajů vůči národnímu průměru

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice (národní průměr = 0)
Praha	+5,9	Hl. m. Praha	+5,9
Střední Čechy	+1,8	Středočeský kraj	+1,8
Jihozápad	+0,8	Jihočeský kraj	+1,2
Severozápad	-2,8	Plzeňský kraj	+0,3
Severovýchod	-0,5	Karlovarský kraj	-3,8
Jihovýchod	+0,7	Ústecký kraj	-1,7
Střední Morava	-0,5	Liberecký kraj	-2,2
Moravskoslezsko	-0,8	Královéhradecký kraj	+0,9
		Pardubický kraj	-0,1
		Kraj Vysočina	-2,5
		Jihomoravský kraj	+3,8
		Olomoucký kraj	+0,1
		Zlínský kraj	-1,0
		Moravskoslezský kraj	-0,8

Zdroj: ČSÚ

Multikriteriální analýza inovačního potenciálu

Úroveň sociálně-ekonomického rozvoje regionu je korektní poměřovat vzájemně porovnatelnou a komplexní sadou ukazatelů.

Výsledky multikriteriální analýzy sociálně ekonomické vyspělosti regionů soudržnosti NUTS 2 – pořadí (suma odchylek; průměr = 4, resp. 12)

4 indikátory	12 indikátorů
1. Praha – 8,779	1. Praha – 25,159
2. Střední Čechy – 4,415	2. Střední Čechy – 14,214
3. Jihozápad – 4,03	3. Jihozápad – 12,916
4. Jihovýchod – 3,797	4. Jihovýchod – 11,05
5. Severovýchod – 3,495	5. Severovýchod – 10,944
6. Střední Morava – 3,25	6. Moravskoslezsko – 10,261
7. Moravskoslezsko – 3,179	7. Střední Morava – 10,093
8. Severozápad – 2,924	8. Severozápad – 9,445

Zdroj: ČSÚ

Výsledky multikriteriální analýzy sociálně ekonomické vyspělosti krajů – pořadí (suma odchylek; průměr = 4, resp. 12)

4 indikátory	12 indikátory
1. Hl. m. Praha – 8,779	1. Hl. m. Praha – 25,159
2. Středočeský kraj – 4,415	2. Středočeský kraj – 14,214
3. Jihočeský kraj – 4,193	3. Plzeňský kraj – 13,756
4. Jihomoravský kraj – 3,903	4. Jihočeský kraj – 12,076
5. Plzeňský kraj – 3,867	5. Pardubický kraj – 11,848
6. Kraj Vysočina – 3,691	6. Jihomoravský kraj – 11,160
7. Pardubický kraj – 3,678	7. Zlínský kraj – 10,936
8. Zlínský kraj – 3,494	8. Královéhradecký kraj – 10,781
9. Královéhradecký kraj – 3,450	9. Kraj Vysočina – 10,728
10. Liberecký kraj – 3,357	10. Liberecký kraj – 10,521
11. Moravskoslezský kraj – 3,179	11. Moravskoslezský kraj – 10,261
12. Olomoucký kraj – 3,006	12. Ústecký kraj – 9,588
13. Ústecký kraj – 3,003	13. Karlovarský kraj – 9,302
14. Karlovarský kraj – 2,844	14. Olomoucký kraj – 9,250

Zdroj: ČSÚ

Souhrnné vyhodnocení multikriteriální analýzy socio-ekonomické vyspělosti regionů

Region soudržnosti NUTS 2	Relativní pozice (národní průměr = 0)	Kraj	Relativní pozice (národní průměr = 0)
Praha	+10,0	Hl. m. Praha	+10,0
Střední Čechy	+1,4	Středočeský kraj	+1,4
Jihozápad	+0,5	Jihočeský kraj	+0,3
Severozápad	-2,4	Plzeňský kraj	+0,6
Severovýchod	-1,1	Karlovarský kraj	-2,6
Jihovýchod	-0,5	Ústecký kraj	-2,3
Střední Morava	-1,8	Liberecký kraj	-1,4
Moravskoslezsko	-1,8	Královéhradecký kraj	-1,2
		Pardubický kraj	-0,5
		Kraj Vysočina	-1,0
		Jihomoravský kraj	-0,5
		Olomoucký kraj	-2,4
		Zlínský kraj	-1,1
		Moravskoslezský kraj	-1,8

Zdroj: ČSÚ

Celkové shrnutí zkoumaných faktorů

Pokusíme-li se shrnout shromážděné poznatky, tedy předkládané zaměření pravidel a priorit budoucí Kohezní politiky EU, formulaci věcných priorit a potřeb jednotlivých regionů i kvantifikaci jejich stávající a předpokládané výkonnosti, je možné rozdělit regiony soudržnosti v České republice přibližně do čtyř základních skupin.

První skupina je tvořena jediným zástupcem, hlavním městem Prahou, pátým nejbohatším regionem celém EU (měřeno ukazatelem HDP na obyvatele). Praha je region, jehož prioritní zaměření je typicky orientováno na konkurenceschopnost, tedy na rozvojové, nikoliv konvergenční priority. Ve všech sledovaných kritériích Praha dominuje regionům České republiky, s výjimkou jediného – v případě podílu výdajů na výzkum a vývoj na HDP obsazuje druhé místo za Středními Čechami.

Právě Střední Čechy společně s regiony Jihovýchod a Jihozápad představují druhou výkonnostní kategorii, vyznačující se stále ještě ekonomickou podrozvinutostí, současně však platformou vhodnou k řešení i kvalitativně náročnějších

rozvojových priorit. Zejména stávající platforma a zkušenosti s řešením výzkumných projektů ve Středočeském a Jihomoravském kraji otevírají těmto regionům značné perspektivy i z hlediska využívání zdroj Kohezní politiky EU. V těchto regionech na druhou stranu neregistrujeme zásadní rozvojové handicap.

Třetí výkonnostní skupina je tvořena regiony Severovýchod, Moravskoslezsko a zřejmě i Střední Morava, přestože se zdaleka nejedná o skupinu zcela homogenní. Významným brzdícím parametrem Severovýchodu je například významně nedostatečná investiční aktivita v období těsně předkrizovém, jež má ambice se projevit jen ve velmi pozvolné růstové výkonnosti v následujícím období. Brzdou Moravskoslezska jsou parametry trhu práce, sociální soudržnosti a existence řady deprivovaných oblastí, jeho výhodou naopak byla značně dynamická růstová výkonnost v předkrizovém období a výrazné dohnání deficitu nedokončenosti dálniční dopravní infrastruktury z posledního období. Přesto v případě těchto regionů platí, že jejich konvergenční potřeby zatím – alespoň objemem finanční náročnosti – překonávají ty rozvojové.

To v plném rozsahu platí i o poslední výkonnostní skupině, reprezentované regionem Severozápad; tedy regionem, který díky Ústeckému kraji vytváří poměrně velmi objemný HDP v absolutním vyjádření, který má však mimořádně nízký podíl výdajů na výzkum a vývoj na HDP, přičemž ani investiční aktivita v době prosperity nebyla vůči národnímu průměru nejdynamičtější. Region Severozápad byl prakticky jediným regionem v ČR, kde proces reálné konvergence vykazoval spíše rozpačitý průběh. Navíc tento region je spojen se značnými konvergenčními potřebami v oblasti sociálních, environmentálních priorit i v oblasti revitalizace zanedbaných oblastí.

Konvergenční versus rozvojové priority

Na základě obsahového vyhodnocení jednotlivých regionálních rozvojových strategií i výstupů z analýzy, a současně na základě vhodnosti tyto potřeby řešit prostřednictvím nástrojů Kohezní politiky můžeme rozdělit relevantnost jednotlivých regionů vůči konvergenčním a rozvojovým prioritám takto:

Rozdělení regionálních priorit mezi konvergenční a rozvojové v %

	Konvergenční priority	Rozvojové priority (EU 2020)
Praha	10	90
Střední Čechy	50	50
Jihozápad	70	30
Severozápad	65	35
Severovýchod	55	45
Jihovýchod	50	50
Střední Morava	60	40
Moravskoslezsko	60	40

Zdroj: vlastní výpočty

Kumulativní odhadovaný nominální HDP za období 2014 - 2020 v mil. Kč

	HDP 2014-2020 kumulativně	Odhad % unijního průměru na obyvatele
Praha	8.861.056	182
Střední Čechy	3.682.129	92
Jihozápad	3.573.797	89
Severozápad	2.950.416	79
Severovýchod	3.878.746	83
Jihovýchod	4.884.446	90
Střední Morava	3.181.015	82
Moravskoslezsko	3.574.724	87
Česká republika	34.638.863	94

Zdroj: vlastní výpočty

Na základě takto vymezeného potenciálu, daného odhadovanou ekonomickou výkonností, přistoupíme k modifikaci výchozího údaje. Jak jsme výše podotkli, objem prostředků Kohezní politiky EU odpovídá přibližně 3,0 % – 3,5 %

regionálního HDP. Bude tak platit, že region Prahy z tohoto intervalu vypadá. Vyspělejšími regionům na základě provedených propočtů přiřadíme hodnoty okolo 3,0 % jejich regionálního HDP, méně vyspělým regionům nad 3,5 %.

Potenciál absorpční kapacity regionů v mld. Kč

	Odhad potenciálu absorpční kapacity
Praha	43
Střední Čechy	137
Jihozápad	133
Severozápad	130
Severovýchod	154
Jihovýchod	173
Střední Morava	145
Moravskoslezsko	149
Česká republika	1.064

Zdroj: vlastní výpočty

Potenciál absorpční kapacity v realitě dozná další modifikace vyvolané tím, že regiony České republiky nepatří mezi nejchudší v rámci EU, Česká republika již v příštím období bude platit jistou „daň z bohatnutí“. Modifikace vychází i z faktu, že naše stávající alokace bude v příštím období pravděpodobně redukována o přibližně odhadované 4 mld. eur, tedy patrně více než 100 mld. Kč.

Odhad reálné alokace na období 2014-2020

Odhad reálné alokace na období 2014-2020 pro jednotlivé regiony soudržnosti v mld. Kč

	Odhad reálné alokace
Praha	14
Střední Čechy	76
Jihozápad	73
Severozápad	70
Severovýchod	85
Jihovýchod	95
Střední Morava	80
Moravskoslezsko	82
Česká republika	570-600

Zdroj: vlastní výpočty

Interpretace regionálních priorit z pohledu Strategie EU 2020 a jejích indikátorů

Ve stávajícím textu jsme regionální potřeby členili na konvergenční, rozvojové, welfarové a post-krizové. Vedle Prahy je na řešení kvalitativně náročnějších priorit rozvojových, plynoucích jak z obsahu Strategie 2020, tak i z dalších obdobně pojatých rozvojových dokument nejlépe připraven region Střední Čechy a Jihovýchod.

V našem členění priorit se tyto dominantně týkají priorit v rámci Ekonomické konkurenceschopnosti (podíl výdajů na výzkum a vývoj) a Úspěšné společnosti (zaměstnanost a vzdělávání), částečně pak Infrastruktury (indikátory životního prostředí). Problém chudoby není v České republice kritický a má spíše lokální rozměr.

Interpretace regionálních priorit konvergenčního typu

Jak jsme již výše podotkli, většina regionů pro následující období Kohezní politiky EU bude stále ještě ve většině případů řešit konvergenční priority. Z pohledu řešení disparit a nerovností především infrastrukturního, ale i sociálního a environmentálního charakteru patří mezi tyto regiony především Severozápad a Moravskoslezsko. Konvergenční potřeba mobility a rozvoje dopravní infrastruktury je společnou potřebou všem regionům bez výjimky, dokonce v jistém ohledu i včetně Prahy.

Průběh diskusí o budoucnosti kohezní politiky dynamicky pokračuje

Rok 2010 ve svém závěru přinesl několik zásadních příspěvků do podoby formování Kohezní politiky EU tak, jak by měla fungovat po roce 2013. K významným jistě patří již říjnové Sdělení Evropské komise k revizi rozpočtu EU, jež bude po svém konečném schválení a přijetí představovat parametr nejdůležitější a odpoví nám na otázku: kolik ze finančních prostředků – celkem i pro jednotlivé země a regiony – bude v příštím období k dispozici. Na jaký účel a podle jakého scénáře? To jsou další dvě zásadní otázky, jejichž zodpovězení podhaluje listopadová Pátá zpráva Evropské komise o hospodářské, sociální a územní soudržnosti.

A konečně, i vlastní start do roku 2011 byl ve znamení několika významných aktivit, jež přispěly k vyjasnění formování pravidel a principů budoucí Kohezní politiky EU. K nim patří i lednová Zpráva o stavu hospodářství EU, Kohezní fórum, dlouhodobější dopad vykáží aktivity práv zahájeného maďarského předsednictví. V průběhu počátku jara pak členské státy předloží Evropské komisi aktualizaci svých pozic k tomuto tématu a přibližně do poloviny roku bychom měli znát návrh střednědobého finančního rámce EU a legislativní návrhy k jednotlivým kapitolám budoucího rozpočtu EU, samozřejmě včetně kohezní politiky.

Zamysleme-li se nad tím, jaký je hlavní přínos 5. kohezní zprávy, musíme zdůraznit především mimořádně hodnotnou analytickou část – se zdůrazněním trendů hospodářského, sociálního a územního vývoje, dávající do souvislosti národní politiky a kohezi, ostatní politiky EU a kohezní politiku i vlastní dopady kohezní politiky. Je konstatováno, že kohezní politika – byť v různé míře – přispěla sblížení rozdílu mezi regiony a současně k dynamice celé Unie.

5. kohezní zpráva současně zdůrazňuje spjatost se Strategii EU 2020 a s respektováním situace ve veřejných financích. Přináší již výše zmíněný nový termín, který bude v následujícím období poprvé silně akcentován: kondicionalitu (jako snahu potrestat chronické hříšníky a prostřednictvím výkonnostní rezervy a prémie bonifikovat ty, kteří dodržují pravidla a chovají se disciplinovaně). Ve Zprávě je dále kladen důraz na posílení účinného využívání finančních prostředků věnovaných na kohezní politiku a na využívání nových inovativních finančních nástrojů, zdůrazňujících prvek návratnosti. Podtrhuje současně i silný akcent na přeshraniční charakter kohezní politiky.

Velmi zásadním způsobem by se mělo posílit strategické plánování, s cílem zvýšit přínosy kohezní politiky prostřednictvím nově využívaných nástrojů. Jednoduše – spočívá to především ve snaze zavést tvrdé rozpočtové omezení a mít jasně determinovaný strategický rámec. Současně by mělo dojít k významné redukci prioritních oblastí, jež by měla kohezní politika podporovat – tento problém je řešen prostřednictvím zvýšení tematické koncentrace, jež by se měla soustředit na malý počet priorit, které by flexibilně odrážely specifické problémy zemí a regionů.

Zásadním způsobem by mělo dojít k posílení hodnocení, výkonů a výsledků. Silný akcent bude kladen na měřitelnost cílů a ukazatelů výsledků, měl by být uplatněn integrovaný přístup pro jednotlivé oblasti podpory. Současně by se měl zjednodušit vlastní výkon souvisejících procedur a finanční řízení. Právě tyto oblasti, společně s podporou využívání nových finančních nástrojů a zesíleným důrazem na územní soudržnost, představují předpokládaný výčet novinek, s nimiž se v budoucím programovacím období při využívání nástrojů Kohezní politiky EU setkáme. K těm dalším patří zesílený přeshraniční rozměr kohezní politiky, včetně řešení specifických problémů měst a urbánních aglomerací, makroregionální strategie, nejrůznější formy partnerství a posílená flexibilita.